

ICDP i introduksjonsprogrammet for flyktninger bosatt i Norge En pilot-intervensjon

Elsa Døhlie, Atnaf Berhanu og Narges Pourzia

Støttet av Bufdir og IMDI

Målsetting

Å samle erfaring om hvordan:

- ICDP kan integreres som en obligatorisk del av introduksjonsprogrammet for flyktninger
- opplæring i ICDP av ansatte som jobber på introprogrammet fungerer
- ICDP styrke samspillet mellom flyktningeforeldre og barn deres.

Hva er introduksjonsprogrammet

- Nyankomne flyktninger deltar i et toårig introduksjonsprogram i kommunen de blir bosatt
- Opplæringen består av norskopplæring, undervisning om det norske samfunnet og eventuelt arbeidstrening og språktrening basert på individuelle planer.
- Opplegget er obligatorisk og deltakerne får lønn til livsopphold

Vår presentasjonen er basert på:

1. Evalueringsskjemaer etter opplæring av veiledere
2. Muntlige evalueringer, diskusjoner og samtaler med veiledere under opplæring
3. Materialet fra veiledernes loggbøker og deres evalueringer fra foreldrene som har deltatt i gruppene de har holdt

Hvem har deltatt i prosjektet

- 3 trenere med norsk, amharisk og persisk som morsmål i 2år
- 7 ICDP veilederopplæringer av ansatte på introduksjonsprogrammet, flyktningkontorer, Nav og frivillige organisasjoner.
- Ca. 140 veiledere er godkjent fra 50 kommuner
- Av disse er nesten halvparten tidligere flyktninger eller migranter og som behersker både norsk og sitt morsmål: arabisk, somali, persisk, amharisk, kurdisk, triginja, polsk, engelsk og fransk
- 600 flyktningeforeldre
- ca 2000 - 2500 barn

Struktur på ICDP

FIGUR 3

STRUKTUR FOR IMPLEMENTERING: TRENERE, VEILEDERE OG OMSORGSIVERE

(WWW.ICDP.INFO/TRENING)

Opplæringsprogrammet av ICDP veiledere

- 6 undervisningsdager (2dx 3g)
- 3 veiledningsdager alle i gruppe
- 2 veiledningskandidater driver gruppe med foreldre eller omsorgspersoner
- 12 møter
- Skrive loggbok fra foreldregruppene

Minoritetsvarianten:

En etnisk norsk og en minoritet driver gruppene sammen på minoritetens og deltakernes morsmål (eks Arabisk)

Introduksjonsprogrammet god ramme for ICDP

- Motiverte kommuner og veiledningskandidater
- Har etterlyst foreldreveiledningsprogram
- Enkelt å rekruttere foreldre(jungeltelegrafene fungerer)
- Alle praktiske forhold ligger til rette for foreldrene å delta(barnepass lokaler, transport)
- Integret i skoledagen, foreldre vil gjerne snakke om barna sine
- Å drive foreldregrupper er en del av veiledernes daglige arbeidsoppgaver
- I felles regjeringsplattform 2019 er det bestemt at foreldreveiledning skal inni Introprogrammet som en viktig del av norsk integreringspolitikk

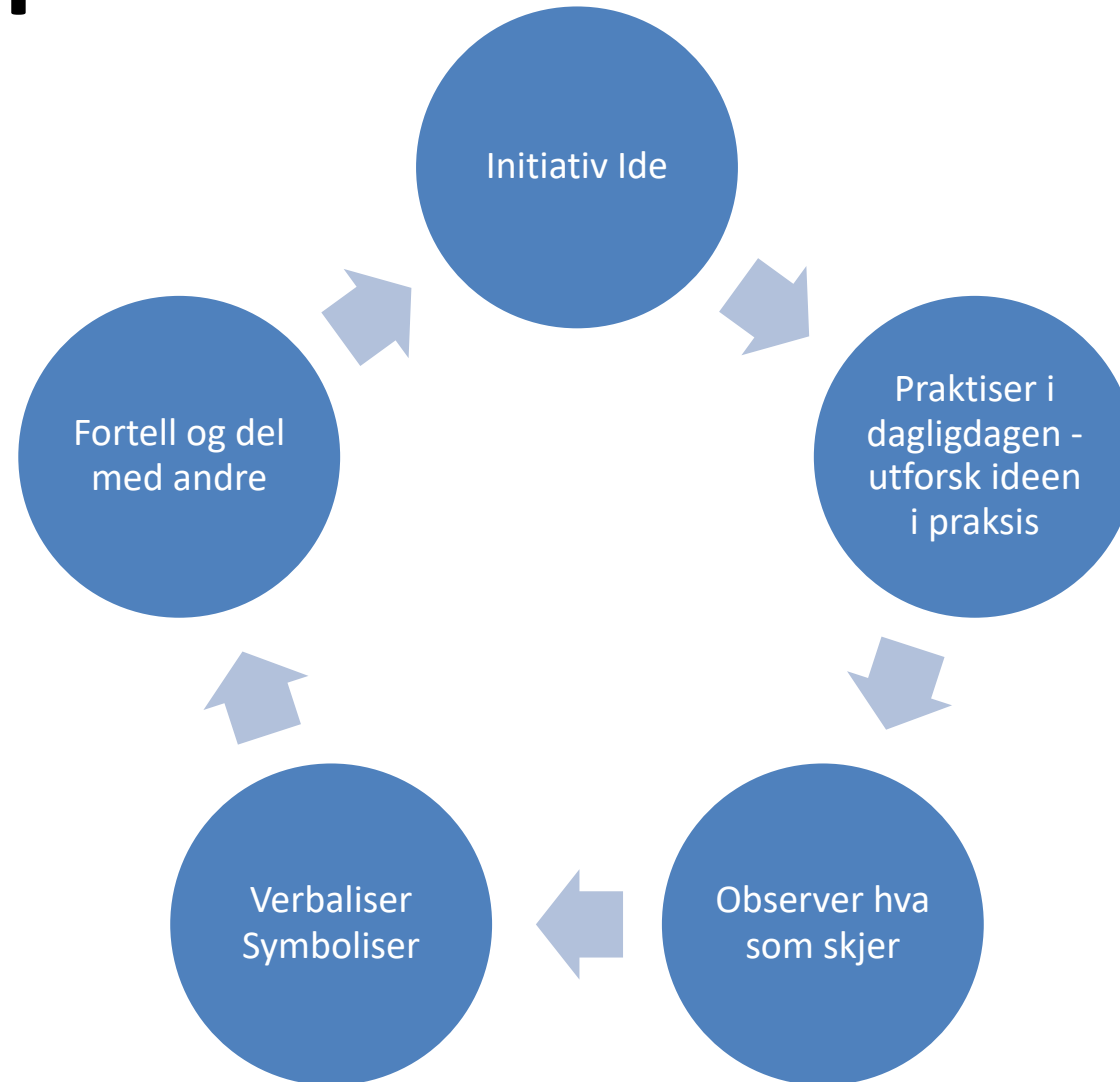
Erfaringer fra Rælingen kommune

- Vi har brukt ICDP som obligatorisk del av introduksjonsprogrammet for alle som er/blir foreldre i introtiden sin, siden 2005
- Dette har vært en viktig del av integreringsarbeidet i flyktning- og inkluderingstjenesten
- I regjeringens strategi for integrering for 2019-2022 er tiltak 37 å innføre foreldreveiledning i introduksjonsprogrammet som obligatorisk tiltak
- På bakgrunn av vår lange erfaring sitter Rælingen kommune i en arbeidsgruppe hos IMDi sammen med Bufetat. Arbeidsgruppen jobber med hvordan foreldreveiledning skal bli en fast modul i introduksjonsprogrammet og hvilket program man ev. anbefaler å bruke

Minoritet og etnisk norsk trener underviser sammen

- Minoritetstrenerne har vært flyktninger til Norge selv: «*se den andre*» «*Forstå den andres perspektiv*»
- Masse eksempler og konkretisering fra ulike kulturer i undervisningen
- Samspillet vårt er viktig modell læring for de som utdanner seg til veilederne
- Kombinasjonen gir grunnlag for å styrke refleksjon om egen kultur og barneoppdragelse for flyktningene og samtidig få kunnskap om normer og tradisjoner i norsk barneoppdragelse gjennom den norske treneren og de norske deltakerne i opplæringen

Sensitivisering og refleksjon – ikke instruksjon

Gode evalueringer av opplæringen

- De aller fleste var meget godt eller godt fornøyd med de seks kursdagene og med innholdet i ICDP.
- Opplæringen hadde også gitt de aller fleste ny kunnskap og større bevissthet om betydningen av et godt samspill mellom foreldre og barn.
- Systematikken og enkelheten i de tre ICDP-dialogene ble fremhevet.

Deltakeres vurdering

- *Engasjerende undervisning og god veiledning*
- *Lærerikt å høre andres erfaringer, både gode og mindre gode*
- *Utrolig gode, reflekterte diskusjoner i gruppa.*

- *Særlig har jeg likt at det er rom for refleksjon i gruppen. Har lært mye av andres erfaringer, både andre yrkesgrupper og fra mennesker med minoritetsbakgrunn. Jeg tror disse samlingene har gjort meg mer kultursensitiv*
- *Mange gode diskusjoner rundt temaet kulturforskjeller. Veldig lærerikt å delta i disse; bra at det ble startet av lederne og fikk utvikle seg. Lederne flinke til å få til en åpen, varm, ufarlig gruppe hvor alle kan snakke.*

Erfaringer fra Minoritetsveiledere:

Fint å få myndighet og kunne lede gruppen

Utfordrende å forberede stoffet på eget språk

Glad for å utvikle egen kompetanse.

Erfaringer fra de etnisk norske veilederne

større forståelse for flyktingenes kultur, kulturelle forskjeller og likhet

bedre kjent med flyktingene ser nye sider og ressurser hos dem

forsto mer av hvor utfordrende situasjon flyktingene står i

Hjelp flyktingene til å forstå mer av norsk kultur og væremåter

Styrket min observasjonsevne

Et bærende prinsipp – 'Hjertespråket'

- *det er lettere når vi får snakke vårt eget språk*
- Å få lov til å uttrykke seg på sitt morsmål var veldig viktig. Mulig å gjøre seg ordentlig forstått. Samtalene fløt lettere og følelser og opplevelser ble nærmere.
- Morsmålet ga også lettere tilgang til egne barndomsopplevelser og erfaringer.
- Morsmålet ga sosialt *felleskap* og ikke minst *trygghet* i gruppen. En verdsetting av eget språk styrket identiteten.

Undervisningsmaterieil på hjertespråk

Synet på barnet - barnet som subjekt - en øyeåpner

En viktig læring som svært mange foreldre fremhever, er å se på barnet som en egen selvstendig person med tanker og følelser og behov.

- *Barnet får ikke lov til å si egne meninger, får ikke være tilstede når andre voksne er der, får ikke lov til å stille spørsmål, fordi de er bare barn.*
- *Når vi gir ordre eller ber barna om å gjøre noe, skal de utføre dette. Det å ha en vanlig prat med barna er ikke vanlig,*
- *Vi ser på barna som barn og at de ikke forstår så mye.*
- *Hvis du leker med et barn, blir du sett på som dum.*
- *Hvis du sier unnskyld til et barn, mister du respekt*

Mer tid og samvær med barna

Den emosjonelle dialogen skapte mye engasjement og interesse i foreldregruppene.

Å følge barnets initiativ kunne være vanskelig å forstå- ikke det samme som å til enhver tid gjøre som barnet ville.(tema 2)

Ros og anerkjennelse (tema 4) og å vise at du er glad i barnet ditt kan ha mange ulike kulturelle uttrykk. Det er funksjonen og ikke formen som er avgjørende. Dette åpner for integrering til den norske kontekst

Foreldrenes glede og engasjement gjorde også at de rapporterte at de var mer sammen med barna og forsto at det å vise interesse og engasjement var viktig for barnas selvfølelse og utvikling.

Mer forklaringer: Den den meningsskapende dialogen:

- Foreldrene snakket mer med barna, forklarte mer og spurte mer. I en autoritær oppdragertradisjon var de ikke vant til å gi barna forklaringer. Mens gjennom ICDP fikk de en ny forståelse av hvordan de kunne hjelpe barna til både å forstå seg selv og sine omgivelser
- Mange reflekterte rundt hvor mye de skulle fortelle barna om hva som skjer i hjemlandet, hvorfor de flyktet eller hva de voksne strevde med i Norge. Flere foreldre ønsket å beskytte barna sine, men fikk forståelse for at barna også måtte vite og forstå hva som skjedde i forhold til den alder og den interesse de viste.

Modigere på grensesetting og regulering

- Den regulerende dialogen var viktig for mange.
- De opplevde at det finnes andre måter å regulere barna på enn å disiplinere dem med avstraffelse eller autoritative nei.
- Mange fortalte også om en langt større trygghet på å sette grenser for barna. De hadde vært redde for å gjøre dette og for å gjøre feil i møte med norsk oppdragelse.
- Mange fremhevet at positiv grensesetting, å gi forklaring, var et godt hjelpemiddel

Redsel for barnevernet påvirker deres omsorgspraksis

- Vandrehistorier og Youtube
- Offentlig beskyttelse for barn- å forstå det norske samfunnet
- Barn er ikke bare familiens eiendom – det offentlige har ansvar for å ivareta barns omsorg og og rettigheter.
- Møte med ansatte i barnevernet
  - *Jeg var engstelig når barnet skrek i butikken og ga fort etter for at ingen skulle ta meg.*

Tryggere foreldre - bedre samspill – tryggere barn?

- *De har nå et større fokus på barnet og viser det ved å ha følelsemessige samtaler, viser det gjennom å vise positive følelser, forklarer mer og tenker ikke så mye på grenser, men å regulere.*
- *Alle foreldrene i gruppen vår sier at de har fått et bedre forhold til barna og at de har fått en større forståelse og blitt sterkere og tryggere i rollen som foreldre.*
- *I noen grupper rapporterer de at samspillet med barna har endret seg og at: Vi ser på barna at «ICDP virker»*
- *Alle i gruppen gir tilbakemelding på at barna er mer tilfreds, glade og at de nå er mere sammen med barna sine.*

- Det er mulig å støtte foreldrene og styrke relasjonen til barna selv i en vanskelig livssituasjon og ikke minst at foreldre kan støtte og lære av hverandre.
- De åtte temaene synet på barnet og måten gruppene drives på åpner for gode samtaler og refleksjoner hos deltakerne
- Flyktningsforeldre uttrykker seg bedre og får et sterkere følelsesmessig og kognitivt forhold til innholdet i ICDP gjennom sitt eget morsmål. Refleksjonen styrkes.

- Den norske veilederen har en viktig observasjons- og støtterolle og ikke minst bidra til å bygge bro mellom deltakernes egen kultur og praksis og norsk kultur og forståelse av den norske konteksten og 'vår måte' å oppdra barna på
- Introduksjonsprogrammet gir en god ramme for å drive icdp grupper. Forholdene ligger godt til rette og øker kompetanse hos både veiledere og foreldre i integreringsprosessen
- 12 foreldresamlinger over 3-6 måneder er ett av mange bidrag til flyktningene i en langsiktig integrering og tilpasning til det norske samfunnet